

ОСИП НАЗАРУК

В Найбільшім Парку Скалистих Гір

ШІКАГО (ІЛІНОЙС), 1924.

Всі права застережені.

**Печатано 1.000 примірників у Січовій Друкарні.
Накладом Січової Організації Українців у Злучених Державах
Америки.**

1.

Як поїзд перелетить тисячу і двайцять сім миль від Вінніпегу на захід сонця — стає на малій станці Джеспер. Щойно тут зачинаються правдиві Скалисті Гори. Тут стає кождий подорожник, що має хоч трохи часу. Стас, щоби побачити оден з найбільших парків світа. Він займає коло 4.400 миль кв. простору. В нім є богато рік, озер і коло сто висших верхів. Це цілий край.

Я побув у тім парку тільки 14 годин, від поїзду до поїзду: від 5:30 рано до 7:30 вечором. А що бачив у нім, оцишу тут.

В першій хвилі сей парк не зробив на мене враження, крім височезного індіанського тотему (племінно-обрядового стовпа) з одного дерева, що стоїть біля станції. Стовп цілий різблений від гори до долу. І цілий закрашений шістьма основними красками. Троє з них сильно білі. На самім верху не зле різьблена голова чорного крика, з острим і довгим клювом, грізного виразу. Дальше усякі менші і більше незу-

гарні фігури: штасячі, людські, жабячі та звіринні. Кожда мальована на переміну — ріжними красками. Мимо незугарності різьб (краски не разять) видно в тім стиль, допасований до сеї землі, до її своєрідної ріжноманітності, до "водних очей" на гірських мочарах, словом — до всого. Думаю, що ні Канадійці, ні Американці взагалі доти не сотворять на сій землі свого, оригінального стилю (крім хиба чисто бізнесового, опертого на зasadі як найбільшої практичності; такий стиль уже мають) — може не піchnуть прясти його цікаву нитку там, де її зерестали прясти первісні мешканці сеї землі.

II.

Я примістив свої два малі **клунечки** в дерев'я-
нім готеліку "Атабаска" і поїхав автотом до "Озера
Шірамід". Керував автомолоденький Англієць, ще
з пухом на обличчу, уроджений в Англії. Дорога сві
жа, щойно вкопана, місцями исинана то піском, то
дрібними, товченими мушлями. Кругом ясно, тихо і
пусто. В авті я сам. Сидячи поруч шофера, говорю
є ним, як умію. А він час до часу **молчав** мені, від-
повідаючи на мої запити.

Праворуч — "Гори Старого Чоловіка", ліворуч — "Гори Шірамід". Уміли називати ті, що їх хрести-
ли. Відправили на них "Гори Старого Чоловіка" годі
відірвати очей: така вона дивно поківна, що краски
обличча дійсно старої людини, яку Німці називають

"фагль". Ні по українськи, ні по по польськи, ні по московськи не можу назвати цього кольору. Він **такий дискретний як сумерк, як** попіл з дерева, що вже давно згоріло й перетліло. Дивно притягає очі сей незвичайний кольор старих **як** світ і нагих величнів.

Такого кольору я не бачив ні в наших Горганах, ні в Альпах, ні в горах Семигородських, ні в Чеських, ні в Скандинавських. Він дуже спокійний, приемний і **мягкий**, — як великий досвід старої людини. Мягкість і — камінь! Сі противні собі поняття тут так згармонізовані, що мається виразно таке саме враження, як від свідомо виконаного архітектору птуки. Хвилями здається, що ті нагі, сірі великані з острими кантами таки дійсно усипані з попелу, зі звичайного попелу! Ось ось вітрець їх розвіє, — якби тільки зірвався. Але його нема — нема для сих дивних гір. І так стоять вони вже хто знає кілько тисячеліть. Вони тих дивніші, що зараз таки в сусістві — сторчати величезні "Гори Пірамід", інакшого кольору **ї** будови. Сі гори передовсім — червонаві на боках, якби ще спливала по них кров робітників, котрі загинули при будові величезних камяних гробів фараонів, що такі подібні до сих гір. Тільки сі далеко-далеко могутніші. Розуміється. Бо будувала їх наймогутнішша Ра-Менеїс — цариця природи.

поетки Лесі Українки "Ра-Менеїс". Остане вам у тямі — велика пустиня й могутня дочка фараонів, що буде на ній величезну гробницю-шраміду. Тисячі робітників гинуть при тяжкій будові камяній. Кров їх заливає каміннє шраміди. Тоді перечитайте сей опис "Пірамідових Гір".

"...Ра-Менеїс була горда цариця, дочка фараонів: гарна й страшна мов ірея, змия золотая, що обвивала подвійну корону Єгипту... Ра-Менеїс на пурпурое ложе злягла і не встала..."

Так. Сей спомин крові виглядає як зблакована пурпура на величезних камяних гробницях. А в щілинних фалдах старої пурпурі видніють смуги сніту, мов біленькі горностаї царського одягу. Є місця, в яких сі "Гори Пірамід" страшенно подібні до штучних пірамід. І стоять ті мовчаливі, трикутні величні, якби тулилися до себе, якби дійсно були гробами сімох володарів з одного роду.

Коли я вдивлявся в них, знов повернула думка, чи не було тут колись перед століттями або тисячеліттями високої культури, чи не зачинав тут якийсь могутний володар обробляти ті верхи, ті дивні системи гір. Бо й на "Горах Старого Чоловіка" видно місця, якби штучно приготовані на великанські прем'ятні таблиці... Але се очевидно моя уява скаже, що тут була колись... Уявя скаже століттями.

Он іде степами Запорожжа найбільший з великих гетьманів України — Богдан. А за ним полки Січові йдуть ген далеко аж у наші Карпати, де маячє Манявський Скит. Червоними пожежами горить Україна від краю до краю. І кров її дітей пливе кругом. Якби не Він, не буlob тих огнів і тої крові. Чому? Його досі згадуємо, як найбільшого з великих наших діячів? Чому в народній пісні досі звенить спомин Його похоронів, яких не мав ніхто ні перед ним ні по нім? Йшли за Його тілом козацькі полки — сумні як чорні хмари. І вили за Ним з болю — як вітри... Так козаки Хмельницького ховали, батька свого оплакали — по словам народної пісні. Чому? Бо се був правдивий Диктатор, якого мусіли слухати. Правдивий господар України. Твердий вождь народа свого. Всі народи відчувають потребу диктатури. Особливо в переломові часи.

І тому Ленін так довго держить кришталь влади на землях, де княжили Руриковичі. Маса відчуває потребу диктатури. В котрім народі звихнено се відчуття потреби послуху для Одного, той народ мусить зломатися в переломовий час. А потребу послуху не легко виховати в масах. І тому слушно належатся піраміди всім диктаторам — від фараонів аж до Леніна. Діло тут у диктатурі, не в програмі. Російські фальшивими очами видно окупанти України. До послуху Диктатурі треба виховувати народ!

Тихо.

Ні пташки не співають, ні пчоли не бреняять. Тільки велика, прозрачна ясність аж дрожить у повітря. І стоять у тій ясності задумані "Гори Старого Чоловіка" з обличчем як попіл з дерева, що вже давно згорів і перетлів. Так. Вони мають обличче! Так само як мають великий масиват сі найбільші "піраміди" світа — в одязу зі старої пурпурини, ля-мованім білими гермелінами.

Чую, що не описав я ще цих дивних гір. І не знаю, що бракує до опису. Але покиць їдьмо далі — попри зелене озерце "Патріція". Над ним видніє біла таблиця з таким надписом. Авто мчить далі серед великої тиші. А ось і мета моєї прогуліки: "Озеро Пірамід".

Також трикутне! Ще раз уперто вертає думка, що тут хтось дуже великий і могутній працював над сим. Озеро має рух: хлюпає ясними філями до берегів. Авто стає. Вискачу. Тут і там групка дерев над берегами озера. Беріг низький. Видно пісочок у чистій воді. А вода хлюпає, якби щось говорила незроаумілою мовою. Милюся в ній. Плю ї. Смачна.

— "Чи є тут риба?" питала шоферка.

— "Є — і велика", каже, а в "Патріції" нема ніякої".

А вода узера хлюпає, якби щось говорила, якби щось говорила, якби племінка ізвонила по глахім

камінню, по твердім корінню. Вітру нема. А озеро плеще, деликатно дзвонить по плитках. Чую, як опановує мою душу якась нова для мене краса, якої я досі не бачив.

В чим її суть?

Вона помалу розкривається переді мною. Так помалу як листочки молодої рожі, але так виразно, як острі канти пірамід і так ясно, як прозрачний воздух в сих просторах. Наперед збагнув я одну таємницю — враження отвертості сего краєвиду серед високих гір. Се враження викликає пустинність землі і прозрачність повітря. Тут ростинність дуже скуча, хоч є групи дерев. Природа землі "випрана" тут з усого: з блисків і запахів, з тепла і з кольорів, з рухів і звуків.

Тихо і пусто.

Властиво все є, але в дуже незначній скількості, в ніжній деликатності. Пурпур на горах якби зблікована. Зелень у стій тих величнів виглядає якби мала блідачку. Все таке прозрачне. Вже знаю: Се — "неодягнена краса", як гарна сухітниця-дівчина в сорочечці з мусліну. Щойно по довшім часі можна збагнути всю ніжну деликатність краси сих величнів у їх тихих кольорах, майже "випраних". Якби сі гори творив якесь колодар по свіломому плану, то мусівби мати надзвичайно витончений смак. Се бувши

аристократ з дуже старого роду, в якім смак краси бувби культівований — тисячеліттями!

Чисте, синє небо і прозрачний воздух ще більше підчеркують притишенні краски цього краєвиду.

Тут маю перед очима одну зі стадій переходу пустині в пущу, який не міг доконатися, хоч мав до сего деякі дані, як добрий воздух і вічний спокій. Але рістня не мала відповідного ґрунту. І тому спинилася в боротьбі над силу. Спинилася у підніжжя сих гір. І навіть там не має живості. Стоїть знесилена і немов прозора. Тому тут нема життя.

Нараз запротестувало воно: над головою почув я якийсь голос. Дивлюся: на однім з дерев грається вивірка. Я підійшов блисше. Вона скочила на друге дерево і підбігла вгору. Що вона тут єсть?

Оглянув я ще вигнену як у лебедя шийку озера, малий, подовгастий островець на нім, весь покритий смереками — і відіхав, забравши в свою пам'ять цілком нову красу, якої досі ще не бачив.

Так оглянув я найблишу надземну красу Джеспер-Парку.

III.

По полуздні о 2 год. поїхав я автом оглядати найблишу підземну красу Джеспер-парку. В авті сиділо поруч мене двоє старушків, чоловік і жінка. Обоє драже від старости, вже з монором "Гір Старос" AT го "Чоловіка" на обличчу. Вони це не знали, як дуже

же шанував я їх за те, що їм ще хотілося — в такім віці — їхати оглядати дивну красу природи Скалистих Гір.

Тепло. Сонічко зачинає таки добре гріти. Здається, що се тепло — чужий пришелець у країні, "викинг" з усего, що ярке, крім одного блиску неба. На тлі ясного, блискучого неба виразно виступає ціла засипана снігом Гора Юдити Кейвел з нахиленими під острим кутом пасмами скельних плит, — одна з найвищих гір Канади. Одягнена прекрасно у білу сукню снігу з густовними пасмами скромно-сірих плит. Нема на ній пурпур, нема на ній смарагдів — смерек ні сосен. Стоїть одинока, похилена троха, споглядає вічно в небесний лязур. Оподалік "Гори Старого Чоловіка". Юдита Кейвел відвернена від них — у білій слюбній сукні, з густовними пасмами скромно-сірих плит... По що її дивиться у попіл обличча Старої Людини? Вона бажалаб — червоного блеску одного з фараонів, що лежать в гробницях великих пірамід....

Авто скоро мчить. По трох мостах на Атабасці, яка тут творить два острови, в'їжджаємо в долину коло Джеспер Лодж. Ряд готелів у лісі, побудованих компанією "Сініяру", найбільшої зелізничої спілки.

Як урія знаєгора Юдити Кейвел у білій сукні снігу, з пасмами сірих плит. Як перша, далека, студентська любов... Остає під нами лише шлях по-

рошний, шутрований камінням з озер і з рік долини, посыпаний мушлями, що веться під гору. А ростиність скромна. Нема тут темних блісків карпатських лісів. І нічо не пахне, нічо не цвите. Тихо йдуть паром канадські панни. І коні їх спокійні. І навіть сокири стукають незначно: ліворуч будують ще нові літниська біля Джеспер Лодж. Поропіна дорога гадиною веться по горі зеленій зеленю русалки, що вимокла в воді. Якимсь незвичайним, "зеленим фіолетом" блищиться попри беріг маленьке озерце. І сонце ясно світить на делікатне листя молодих осик, що виглядають, як недовкровні дівчата: земля тут за скуча.

Їдемо довго і все під гору.

Якийсь яр глибокий. Якийсь місток зі свіжо зрубаних дерев. А ось хатина в зруб. Кругом найзвичайніша, нічим не цікава околиця. А шофер підіхав під горб, на якім стоїть хатина, задержав авто і каже по англійськи: — "Шур!" (Вже).

Що "вже"? Думаю і розчарований помалу вилажу з авта. Старушка навіть рушитися з нього не хоче. Але її чоловік викарабкався і йде. Обидва йдемо за шофером по якийсь скалі. А там біжитьшотік — брудно жовтої краски з білою шіною. Невеликий і не дуже крикливий. В Карпатах є сто країн. Не розумію чому його назвали "River" і ще до того "Малігне".

Але таки зараз я зрозумів.

Бо нараз дався чути гук. Гук по скалі.

Крішпав. Стас скорий — напрасними, хоч дрібними акордами. І немов зпід землі доходить.

Я приспішив хід, мов під тakt походної музики. І бачу перед собою: в дуже вузький, прямовисній пролом у великій скалі, який лише трохи ширшає, спадає — жовтий видопад! А гремить зовсім таксамо, якби віз канони муріваним гостинцем. Пригадалася чорна ніч у Володимири Волинськім, коли Німці надвезли тяжку артилерію і греміли зелізні колеса по камянім ґрунті шляху...

Підходжу до малого зелізного поручча. І бачу — дійсно ніч серед найяснішого дня: там далеко вдолі цілком темно й чорна вода бушує серед чорних стін вузького пролому, дуже вузького. І такого глибокого, що шум ледви доходить на верх. Але треба добре нахилитися, аби побачити ту чорну пропасть і чорну воду в ній. Чорну як смола — без ніякої пересади. Довго тягнеться той вузький, чорний пролом. В однім його місці великий, округлий камінь, що звідкись приютився, щільно застяг в обох берегах щілини і так її прикрив, що вода під ним біжить у глибокім тунелю.

Малігце Рівер вибігає нарешті з таємничого, чорного яру і бігає уже веселий, тепазово жовтий. І блестить піною і шумить по гладкім камінню.

Кругом так ясно!

Ростинність убога. Воздух прозрачний, свіжий. Якийсь товстий полісмен іде з "дівчиною" не першої краси. Над Малігне Рівером приходить мені злобна думка, що він "властиво" певно має охоту трунути ту язю в чорну пропуклину, хоч представляє тут "рамя влади". Бо влада владою, а людських почувань також не можна надто провокувати — таким виглядом. Сідаю в авто радий, що втікаю від тої "красуні". Але вибрав собі пару!.. Якби не вона, я бувби ще посидів на великій скалі, залитій сонцем і гарматним гуком Малінь-ріверу.

Вертаємо.

Авто скоро мчить. "Гори Старого Чоловіка" як м'який, попелястий оксаміт стоять на обрію. Так кручу головою, аби дивитися на них, що аж шия болить. А старушка випитавши мужа, як виглядає "кенъон", питава їй мене: Чи дійсно має той яр 200 стіп глубини? І чи справді на долі чорно?

— "Справді так", відповідаю. А очей годі відірвати від дискретної краси "Гір Старої Лючини".

Кольор Ізабелі нічим супроти них.

IV.

Доїхавши до першого мосту на ріці Атабасці, заплатив я шоферови \$250 і висів, опобоколодити ноги в тій гірській ріці. Наперед відралався я из стрімкій скелі над нею (есть жільща стежина, але

треба ногами й руками дертися по ній). Дерева стоять рідко і трава марна. Втомлений сідаю під кедриною і дивлюся згора на широку, бистру Атабаску. Здалека знов видніє Гора Юдити Кейвел у білій сукні снігу з пасмами сірих плит.

Сходжу. І трома мостами переходжу на другий беріг ріки. Йду лозами й пісками, щоби знайти пригоже місце над самою водою. Стоять при березі в воді під гиллями чатинних дерев дві округлі каменюки. Тягну велике, спалене дерево тай роблю собі місток між каміннем і берегом. Роззиваюся й сідаю на нім.

Вода зимна як лід. А над нею так горячо, що аж піт з чола виступає. Поставив я ноги на гладкім камінню і вдивляюся безжурно в бистрі води Атабаски і в сніжно-білу сукню Гори Юдити Кейвел, що стоїть гарна яксон на синім фоні неба.

Нараз — моя безжурність щезла. І якісь тихі думки — краски Гір Старого Чоловіка почали снуватися по мозку. І час до часу блискали дрібними плетвами свого лету, як філі Атабаски.

Чому ми Українці так ненавидимо свій авторитет, свій провід? Чому інші народи люблять його? Бо ми не виховані до того, а вони виховані. Буком, катом, тюрмою, туртурами або — освітою. Росіянині і слухають свого Леніна, бо довго боялися свого царя. Італійці цінять і слухають свого лідтатора Муссоліні, бо довго на тій землі панували цезари.

(Еспанці цінять і слухають свого диктатора Пріма де Ріверу, бо довго боялися своєї страшної влади, яка там була.. Греки цінять і слухають свого диктатора Венізельоса, бо довго дрожали перед своїми імператорами у Византії).

Чи є де на 100 міліонів Англійців одна газета, котра відважилася такою грязюкою обливати нпр. Лойда Джорджа, як у нас що друга обливає кожного немилого її діяча? Се гріх проти природи — найтяжчий зі всіх гріхів і злочинів. Чому людина так гарно почуває себе на лоні природи? Бо чує там твердий закон Й., абсолютно невмолимий. Чи ж диктатура, яка є в кождім віроісповіданні, не гоїть рани гріха і не дає полекші душі?

Таксамо лехше віддихає суспільність, коли чує на собі невмолиму диктаторську владу. А котра суспільність не приноровлюється до того закона, та втікає від сонця розвитку — в пивницю, в тюрму, в льох, де конас серед жертя.

Коли вродилася могутність людини? Смішно блягою в балаканні, що могутність людини вродилася з винайденнем огню або якогонебудь знаряддя. Ажже від непамятних часів мали огонь і томагавки і стріли і луки і дивні бумеранги всякі дикиуни у всіх часттях світу. А все те служило їм тільки до взаймного винищування себе і припікання себе на розжарених вуглях. Ні сприту, ні хитrosti, ні

відваги, ні геройства не хибувало їм ніколи. Від Студеного Моря Півночі Канади аж до проливу Магеллана, від Стовпів Геракля аж до останньої скелі Камчатки і в країні торбатого кенгуру і на кождім з островів всіх океанів світа — маємо безліч доказів, що ніякий винахід, ніякий "прибуток" ніколи не був рівноважний з уродженнем могутності. Мати могутності тільки резигнація, тільки зреченіс зі своєї повної "самостійності" на те, щоби скріпити волю Одного. Щойно тоді спливала з Нього могутність і на тих, що її зrekлися для Нього, все одно чи зробили се добровільно чи недобровільно. Якаж смішна вигадка книжкових молів, що колинебудь істнувала "правдива" демократія як дійсна влада зросту і розгону. Чиж не був диктатором Сольон атенський, найбільший з сімох мудрців старинного світа, котрого чомусь уважають одним з основників "демократії"?. Чиж президент Америки не має більше влади ніж мав цар-самодержець Росії? Де ж коли правила "правдива" демократія? Хіба в часі як суспільність котилася в калюжку розкладу і гниття. Атже навіть в темних льохах тюрми найсильнішій з вязнів пястуком робить порядок і тим уможливлює збірне життя в тюрмі.

Ой так! Могутність людства уродилася в хвилі, коли перша орда людей палицю ватажка згодилася назвати бортом Болдара, коли закрівавлений одяг його назвала пурпурою і коли воля його як воздух

обхопила ціле племя — все одно чи сталося се добровільно, чи зі страху, чи з якоїнебудь ідеї від котнюхової почавши на релігійній скінчивши. Се була найбільша хвиля людства, без якої воно ніколи не було діждалося могутних міст і шляхів, святынь і будівель, військ і школ. Без тої хвилі не було ні одної з держав, які були і є, не було доріг, ні поcht, ні залізниць, ні телеграфів, ні університетів. А була б тільки велика маса дрібненьких "провідників", злющих і залих, котрі таксамо безпощадно поборювали себе, як се напр. роблять українські редактори, отамани, політикуючі офіцерики, що скінчили напр. тільки чужу школу розвідки й кажуть, що "обороняють Україну." Ніякий винахід не бувби дав могутності людству, якби воно не винайшло було — палиці для Одного ватажка. І напр. Ленін буде великий в історії Росії, тому, що коли цар випустив берло з рук, він схопив — просту палицю і кріваво задавив страшний хаос на великих просторах. Бо добра єсть влада, наవіть коли се своя "чрезвичайка". А зло є безголове і безцільне жерте дурненьких псючків з ріжними "галантуками", котрі думають, що заведуть "правдиву" демократію.

Червоні пурпур на "Горах Пірамід". І далеко від них за морем-океаном колися в голоді і від чужих побоїв велике племя мое, котрого вчені і певчені провід-

ники хотіли "правдивої" демократії. А діждалися — правдивої руйни.

Хто має мозок, нехай думав, хоч дуже прикро над сим думати. Перешкаджає витте каютів і гиен. І "випробуваний" клич: не треба нам генералів! Самі трафимо в ярмо, бо заведуть чужі генерали. І ще взаду буком попхають! Та як не трафити?

Раз мали ми такого "генерала", що треба було його слухати. Бо він жарту не знав. Навіть панів полковників по шість нараз казали розстрілювати за непослух. Він називався Богдан Хмельницький. Тільки кілька літ вчив нас слухати свого команданта. Твердо вчив. Так твердо, що досі лишилася після зложена очевидно ще поки він жив і вчив слухати. "Бодай Хмеля Хмельницького перша куля не минула!" Але він не уважав на дурні проклони і далі вчив. І навчив. І тому за ним дуже плакали, як умер. Вили. А потому ми вже не мали учителя з такою твердою рукою. І тому вчать нас чужі генерали.

Щоб відірватися від думок, які тепер гризуть мозок кожного Українця, відчитую собі поезію англійського поета, яку я десь по дорозі записав у свій записник:

— "I have seen the gorge of Erie,
 Where the roaring waters run,
 I have crossed the Inland Ocean,
 Lying golden in the sun.
 But the last and best and sweetest
 Is the ride by hill and dale,
 With the packer and the packhorse
 On the Athabasca trail.

.. "Я вже бачив горло Ірі, де бурливі води пруть,
 я вже перейхав внутрішній океан, що як золото бли-
 щить у сяйві сонця. Але останна, найлучша, най-
 солодша — їзда горами й долинами з провідником і
 вючним конем — там, де Атабаски путь.."

Перечитую уважно цілу поезію ще раз і ще раз.
 І бачу, що сей поет (Артур Конан Дойль) відчув див-
 ну солодкість сих околиць "випраних" з усого, що яр-
 ке й разяче, але — не усвідомив собі причин тоЯ
 солодкості і краси.

Автор відомих детективних повістей. Він ще жив-
 ве й попав у містицизм. Недавно обїздив Канаду в
 викладами про духів і стукаючі столики. Англійська
 публіка з пошаною слухала скрізь тих викладів ста-
 рого письменника й навіть крайні скептики не під-
 нали його на глум. Можна собі уявити, як сміялися
 у нас прилюдно з такого прелегента, хочби ним був
 напр. Франко.

Ся краса нага, кола **Digitized by Google** и "випрана" з усого
 что разить.

Original from
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

Я переконаний, що ся діягноза сих хоробливо гарних гір вірна й одинока та що іншої нема. Мушу се сказати, хочби читачам не знати як не подобалася моя певність себе. Мушу, бо се правда. А правда, як слухно каже фільзоф Зіммель, се те, що найглибше вбивається в душу людини. Делікатність сеї краси вбилася мені глибше в память, ніж найбільше яскраві кольори і форми.

Вода Атабаски плеще і шумить. А кругом така пустка, що ні пташини, ні мушки. Тільки сонце світить на рідкі ліси. І блестить біла Гора Юдити Кейвел, що виглядає як сон, котрий за хвилину геть розвіється. Коли я так вдивлявся в ту прекрасну гору, прийшла мені одна думка: розвязка таємниці дороги. Подорож не тільки тому така приманчива, що відригає людину бодай на якийсь час від турбот оточення, від людських прикоростей, від керату скуки і нудьги на тім самім місці, серед "того самого" і "все такого". Ale й тому, що тільки подорож показує нам наглядно найглибшу суть життя: змінчивість і перехідність всого. Ось було, ось є, ось уже нема. Як привид сну зникають гори й бори, міста і хутори, люди і звірята. Щойно тут зрозумів я, яка глибока наука про подорож, котрої вчив Франца Сілгатто, "світило світа", що дуже радив подорожувати. І сам подорожував аж до смерті, навіть у глибокій старости своїй.

І видалось мені, що людина подібна до святоіванського червачка: світляника. Він може часом і літати і світити, навіть дуже гарно світити. А вік його короткий і коротко триває сила його гарного світла. І все він зачеркує тим світлом колеса, кружева, нулі. Менше гарні або більше гарні нулі, всіх розмірів. Та з того ще не виходить, щоб він не мав жити і дбати про житте.

Наставав вечір у Скалистих Горах — рівно дивний як вони самі. Сонце світило ясно і воздух був ще більше прозорчий ніж в день. І тиша, коли можливо ще більша. Сумерк немов лякається приходити в ці гори, "виправні" з усого, що разить. Я міг ще лішитися. Але був уже ситий нової для мене краси, ніжніх кольорів і великої тиші Скалистих Гір.

Їдьмо далі — до вимріяного краю англійської раси над Тихий Океан, відки віс теплий вітер-шінук. Там дерева такі великі, що в їх дупло може зайхати найбільше авто. Там є така товста риба, що запалена горить як свічка. І там, також живе розспаний український народ, якому не стало місця на його землі широкий, медом і молоком текучий. І там його сила робоча горить також як та риба горить — для чужих.

О великий Маніту! що в подобі чорного криза пануєш і над тою землею? Чому в луні мої заломається щікавість до твоїх країн, хоч нею щікавиться ві-

віть найбільша з надій, які коли небудь жили на землі? Чи я аж так переситився красою краски "Гір-Старого Чоловіка" і Озера Пірамід серед Скалистих Гір? Тихо, ледви чутно зашептали лози понад Атабаску. Я встав і пішов до малого двірця Джеспер-парку. В душі я мав спокій.

Описи подорожей О. Назарука:

1. Листи зі Скандинавії (у львівськім "Ділі").
2. Калейдоскоп з України ("Укр. Слово").
3. По наших Карпатах ("Діло").
4. З Угорщини ("Ілюстрована Україна").
5. До Бакоти. З подорожі до укр. Помпей (у "Стрільци").
6. З Данії (віденська "Воля").
7. З Латвії (віденська "Воля").
8. Листи з дороги ("Вістник Союза визв. Укр.").
9. З подорожі до Канади (львівська "Свобода").
10. Образки з Канади (амер. "Свобода").
11. Святиня Мормонів, Львів, 1924. ("Літературно-Наук. Вістник").
12. В лісах Алберти і Скалистих Горах.
13. В найбільшім парку Скалистих Гір.
14. На Спокійнім Океані.

(Три останні підписані в "Січових Вістях" і окремими книжочками).